

ترجمه
جواهر الکلام
تجارت
جلد اول

تألیف:

استاد فقهاء شیخ محمد حسن نجفی

ترجمه، شرح و توضیح:

دکتر اکبر نایب زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

سازشنامه	: صاحب جواهر، محمدحسن بن باقر ۱۲۰۰ق-۱۲۶۶ق.
عنوان قراردادی	: جواهرالکلام فی شرح شرایع الاسلام، فارسی - عربی، برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	: جواهرالکلام: تجارت تألیف محمدحسن نجفی، ترجمه، شرح و توضیح اکبر نایب‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	: ج ۳
شابک دوره	: 978-600-114-293-2
شابک	: 978-600-114-290-1 ج ۱، 978-600-114-291-8 ج ۲، 978-600-114-292-5 ج ۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: ج ۳ و ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۳) (فیا).
یادداشت	: کتاب حاضر ترجمه و شرح بخش تجارت از کتاب «شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام» تألیف محقق حلی است.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: محقق حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲-۶۷۶ق. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام
موضوع	: -- نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۷ق.
موضوع	: قانون تجارت (فقه)
شناسه افزوده	: نایب‌زاده، اکبر، ۱۳۲۴-، مترجم
شناسه افزوده	: محقق حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲-۶۷۶ق. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام.
رده‌بندی کنگره	: برگزیده. شرح ۱۳۹۳ ۴۳۶۰۴ ش ۳/م ۱۸۲/ب
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۵۲۸۰۴

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین

پائین‌تر از خیابان لبافی‌نژاد - کوچه مینا - پلاک ۲۰

تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

ترجمه جواهرالکلام تجارت (جلد اول)

ترجمه، شرح و توضیح: دکتر اکبر نایب‌زاده

چاپ اول: ۱۳۹۳ - شمارگان: ۵۰۰ جلد

حروفچینی: زرنگاران مهرخلاق - قیمت: ۳۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۲۹۰-۱ ISBN : 978-600-114-290-1

فهرست

- ۱- قسم دوم از کتاب شرایع درباره عقود است ۱۹
۲- در عقد لفظ شرط است ۲۰
۳- در تعریف عقد ۲۰
۴- بحث از عقود در ۱۵ کتاب است ۲۱

کتاب تجارت

- ۵- معنی لغوی تجارت ۲۲
۶- تعریف تجارت ۲۲
۷- منظور از تجارت ۲۳
۸- تعریف مال تجارت ۲۵
۹- نقل کلام کاشف الغطا ۲۶
۱۰- تجارت اعم از بیع است ۲۷
۱۱- منظور از تجارت مطلق معاوضه است ۲۷
۱۲- اقسام تجارت ۲۸
۱۳- تقسیم تجارت به اعتبار اموال ۲۹
۱۴- ایراد به تقسیم مزبور ۳۰
۱۵- کسب‌های حرام ۳۱
۱۶- قسم اول: فروش اعیان نجس ۳۲
۱۷- فروش آب انگور جوشیده ۳۴
۱۸- روایت تحف‌المقول ۳۴
۱۹- هرگونه استفاده از عین نجس ممنوع است ۳۵
۲۰- روایت در این مورد ۳۶
۲۱- حق اولویت دارنده عین نجس ۳۷

- ۲۲- نقل قول فقها ۳۸
- ۲۳- نقل کلام سید مرتضی ۳۹
- ۲۴- چیزی که حرام است پولش هم حرام است ۴۰
- ۲۵- در تفسیر آیه شریفه ۴۱
- ۲۶- معامله اعیان نجس باطل است ۴۳
- ۲۷- حکم نجس جامد ۴۴
- ۲۸- استعمال چیزی که نجس شده جایز نیست ۴۵
- ۲۹- خرید و فروش روغن نجس برای سوزاندن ۴۶
- ۳۰- اگر روغن جامد بود و نجس شد ۴۷
- ۳۱- اگر مذاب طلا و نقره نجس شد سپس جامد گشت ۴۷
- ۳۲- سوزاندن روغن زیر آسمان جایز است ۵۰
- ۳۳- بیان علت آن ۵۱
- ۳۴- برخی از فقها سوزاندن را مطلقاً اجازه داده‌اند ۵۱
- ۳۵- در فروختن نجس بودن روغن را باید اعلام کرد ۵۲
- ۳۶- اگر روغنی نجس العین است ۵۳
- ۳۷- خرید و فروش خون و بول و فضولات حیوانات حرام گوشت ۵۴
- ۳۸- فروش سرگین نجس جایز نیست ۵۵
- ۳۹- روایت لایأس ببيع العذرة ۵۶
- ۴۰- جمع روایات به عقیده شیخ ۵۷
- ۴۱- جمع دیگری ۵۸
- ۴۲- انتقاد از اردبیلی و خراسانی (سبزواری) ۵۹
- ۴۳- فروش بولها ممنوع است مگر بول شتر ۶۰
- ۴۴- استدلال در مسأله ۶۱
- ۴۵- فروش بول حیوانات حلال گوشت ۶۳
- ۴۶- منظور از نفع عقلانی ۶۴
- ۴۷- فروش فضولات حیوانات حلال گوشت ۶۶
- ۴۸- روایات در این مورد ۶۶
- ۴۹- بول شتر از خبائث نیست ۶۸
- ۵۰- فروش سگ و خوک جایز نیست ۷۰
- ۵۱- فروش غلام و کنیز کافر جایز است ۷۱
- ۵۲- عقیده علامه و شیخ ۷۲

قسم دوم از چیزهایی که خرید و فروش آنها حرام است

- ۵۳- آلات لهو..... ۷۴
- ۵۴- آلات قمار..... ۷۵
- ۵۵- ظروف طلا و نقره..... ۷۷
- ۵۶- پس از شکستن آنها را می توان فروخت..... ۷۹
- ۵۷- آلات لهو و آلات قمار پس از شکستن مواد آنها مال مالک آنهاست..... ۷۹
- ۵۸- قبل از شکستن فروش آنها به قصد مواد هم حرام است..... ۸۰
- ۵۹- فروش اسلحه..... ۸۲
- ۶۰- روایات در این مورد..... ۸۳
- ۶۱- این روایات مطلق است (هم شامل موقع جنگ و غیرجنگ است)..... ۸۴
- ۶۲- استدلال با آیه و لاتعاونوا علی الاثم و العدوان..... ۸۵
- ۶۳- مدرک حرمت روایات است..... ۸۶
- ۶۴- اجازه دادن مسکن و وسیله برای حرام..... ۸۷
- ۶۵- قصد کافی است شرط لازم نیست..... ۸۸
- ۶۶- روایات در این مورد..... ۸۹
- ۶۷- فروش انگور برای شراب..... ۹۰
- ۶۸- روایات مسأله..... ۹۱
- ۶۹- اگر به قصد حرام نباشد خرید و فروش آن حلال است..... ۹۲
- ۷۰- قصد خریدار مهم نیست..... ۹۴
- ۷۱- نقل اقوال فقها..... ۹۵
- ۷۲- نقل قول شافعی و ابوحنیفه در مسأله..... ۹۶

قسم سوم: چیزهایی که خرید و فروش آنها سفیهانه است

- ۷۳- خرید و فروش حیوانات مسوخ..... ۹۷
- ۷۴- بیع سفیهانه است مسوخ بودن مانع نیست..... ۱۰۰
- ۷۵- اگر حیوانی یا حشره‌ای مصرف دارویی داشت..... ۱۰۱
- ۷۶- به کار بردن شانه عاج..... ۱۰۲
- ۷۷- استفاده از برخی اجزای این حیوانات..... ۱۰۳
- ۷۸- خرید و فروش زالو و کرم ابریشم و زنبور عسل جایز است..... ۱۰۴
- ۷۹- حیوانات مسوخ ملک شخص است می تواند آنها را ببخشد..... ۱۰۵
- ۸۰- فروش پادزهر..... ۱۰۶

- ۸۱- الضرورات تبيح المحظورات. ۱۰۷
- ۸۲- حرام بودن طافی (ماهی مرده). ۱۰۸
- ۸۳- خرید و فروش حیوانات درنده. ۱۰۹
- ۸۴- نقل اقوال فقهاء. ۱۱۰
- ۸۵- روایات در مسأله. ۱۱۱
- ۸۶- فروش گربه. ۱۱۳
- ۸۷- نگهداری اعیان نجس حرام است. ۱۱۴

قسم چهارم: کار و کاسبی های حرام

- ۸۸- اول کشیدن صورت و مجسمه سازی حرام است. ۱۱۵
- ۸۹- روایات در این مورد. ۱۱۶
- ۹۰- اگر مجسمه یا تصویر سر نداشت ایرادی ندارد. ۱۱۹
- ۹۱- کشیدن قسمتی از انسان یا حیوان. ۱۲۱
- ۹۲- کشیدن صورت ملائکه و اجنه. ۱۲۲
- ۹۳- فروش صورت و مجسمه حرام است. ۱۲۲
- ۹۴- دوم غنا حرام است. ۱۲۳
- ۹۵- روایت جواز غنا تقیه است. ۱۲۴
- ۹۶- در معنی غنا. ۱۲۶
- ۹۷- غنا در قرآن و دعا نیز جایز نیست. ۱۲۷
- ۹۸- غنا آواز طرب و هوس انگیز است. ۱۲۸
- ۹۹- در شناخت غنا باید به عرف رجوع کرد. ۱۲۹
- ۱۰۰- ورع حکم می کند که از همه اقسامش باید پرهیز کرد. ۱۳۲
- ۱۰۱- کسب زن آوازخوان در مجالس عروسی. ۱۳۳
- ۱۰۲- عروسی اگر مرد و زن مخلوط باشند حرام است. ۱۳۴
- ۱۰۳- برخی نواختن دف را اجازه داده اند. ۱۳۵
- ۱۰۴- منظور از لهوالحدیث. ۱۳۶
- ۱۰۵- اجرت زن آوازه خوان. ۱۳۸
- ۱۰۶- خدا اشکالی ندارد. ۱۳۹
- ۱۰۷- آیا قرآن و مراثی استثنا است؟. ۱۴۰
- ۱۰۸- هلله غنا نیست. ۱۴۰
- ۱۰۹- سوم: کمک به ظالمین حرام است. ۱۴۲

- ۱۱۰- روایات در این مورد ۱۴۳
- ۱۱۱- کمک در مباحات هم به ظالمین جایز نیست. ۱۴۴
- ۱۱۲- جمع میان روایات ۱۴۵
- ۱۱۳- انجام کارهای مباح برای ظالمین مکروه است. ۱۴۶
- ۱۱۴- کمک به سلاطین شیعی چه حکمی دارد؟ ۱۴۶
- ۱۱۵- چهارم: گریاندن به باطل کار و کاسبی حرامی است. ۱۴۷
- ۱۱۶- در معنی گریاندن به باطل ۱۴۹
- ۱۱۷- نقل اجماع برای آن ۱۵۰
- ۱۱۸- مرثیه از گریاندن استثناست. ۱۵۰
- ۱۱۹- پنجم: حفظ کتب ضلال ۱۵۲
- ۱۲۰- استدلال برای آن ۱۵۳
- ۱۲۱- استثنائات آن ۱۵۴
- ۱۲۲- بحرانی حفظ کتب را حرام نمی‌داند ۱۵۵
- ۱۲۳- منظور از کتب ضلال ۱۵۶
- ۱۲۴- کتابهای فقهی اهل سنت ۱۵۹
- ۱۲۵- عقیده علامه و جامع المقاصد ۱۵۹
- ۱۲۶- کتابهای لغت تا تفسیر، حدیث ۱۶۰
- ۱۲۷- برخی گفته‌اند اگر کتابی رد شده آن کتاب ضلال است ۱۶۱
- ۱۲۸- کتابهای پیامبران گذشته تحریف نشده ضلال نیست ۱۶۱
- ۱۲۹- ششم: هجو مؤمنین کار و کاسبی حرام است ۱۶۲
- ۱۳۰- در معنی هجو ۱۶۲
- ۱۳۱- هجو برای مصلحت باشد اشکالی ندارد ۱۶۴
- ۱۳۲- هجو مشرکین بی اشکال است ۱۶۵
- ۱۳۳- هجو مخالفین جایز است ۱۶۶
- ۱۳۴- انتقاد از اردبیلی ۱۶۶
- ۱۳۵- هفتم: غیبت از کارهای حرام است. ۱۶۸
- ۱۳۶- غیبت مخالفین جایز است ۱۶۸
- ۱۳۷- در معنی غیبت ۱۶۹
- ۱۳۸- اشاره هم غیبت است ۱۷۰
- ۱۳۹- نقص هرچه باشد گفتنش غیبت است ۱۷۱
- ۱۴۰- روایتی در این مورد ۱۷۲

- ۱۴۱- کلی گوئی (شهر، روستا، اداره، قبیله) غیبت نیست ۱۷۳
 ۱۴۲- غیبت بدتر از زناست ۱۷۴

مستثنیات غیبت

- ۱۴۳- تظلم مظلوم اشکالی ندارد ۱۷۵
 ۱۴۴- ترساندن مردم از پیروی برخی افراد اشکالی ندارد ۱۷۷
 ۱۴۵- نصیحت مشاور غیبت نیست ۱۷۸
 ۱۴۶- تعدیل و ترجیح راویان غیبت نیست ۱۸۰
 ۱۴۷- غیبت بدعت کاران ۱۸۱
 ۱۴۸- غیبت برای حفظ جان کسی جایز است ۱۸۲
 ۱۴۹- غیبت از باب تقیه اشکالی ندارد ۱۸۲
 ۱۵۰- غیبت فاسق جایز است ۱۸۳
 ۱۵۱- ذکر القاب شناخته شده غیبت نیست ۱۸۵
 ۱۵۲- ذکر دیوانه و بچه غیبت محسوب نمی شود ۱۸۶
 ۱۵۳- برگرداندن اتهام به صاحب اصلی آن جایز است ۱۸۷
 ۱۵۴- ذکر بدی های اولاد خود غیبت نیست ۱۸۸
 ۱۵۵- گوش دادن به غیبت مانند غیبت است ۱۹۰
 ۱۵۶- برای بخشیده شدن از گناه غیبت توبه کافی است ۱۹۱
 ۱۵۷- اسباب غیبت را علم اخلاق بیان می کند ۱۹۲
 ۱۵۸- هشتم: دروغ گفتن علیه مؤمن از کارهای حرام است ۱۹۳
 ۱۵۹- نهم: سخن چینی از کارهای حرام است ۱۹۴
 ۱۶۰- دهم: دور و بودن ۱۹۵
 ۱۶۱- هرگونه توهین به مومن گناه است ۱۹۶
 ۱۶۲- یازدهم: اذیت کردن مؤمن کار حرامی است ۱۹۷
 ۱۶۳- دوازدهم: یاد گرفتن سحر ۱۹۸
 ۱۶۴- روایات مربوطه ۱۹۹
 ۱۶۵- داستان هاروت و ماروت ۲۰۰
 ۱۶۶- یاد گرفتن سحر برای ابطال ایرادی ندارد ۲۰۱
 ۱۶۷- در تفسیر آیه شریفه ۲۰۲
 ۱۶۸- عمل به سحر حرام است ۲۰۳
 ۱۶۹- عمل کردن به سحر برای دفع مفسده جایز است ۲۰۴

- ۱۷۰- یاد گرفتن سحر اشکالی ندارد. ۲۰۵
- ۱۷۱- آیه قرآن دلیل جواز است. ۲۰۶
- ۱۷۲- در معنی سحر. ۲۰۷
- ۱۷۳- استخدام جن. ۲۰۸
- ۱۷۴- استفاده از خواص اجسام. ۲۰۹
- ۱۷۵- تعویذات و طلسمات شرعی سحر نیست. ۲۱۰
- ۱۷۶- سایر علوم غریبه. ۲۱۱
- ۱۷۷- در اقسام سحر. ۲۱۱
- ۱۷۸- سحر کذابین (سحر کفار). ۲۱۱
- ۱۷۹- سحر نفوس قوی. ۲۱۲
- ۱۸۰- نفوس مختلف است. ۲۱۳
- ۱۸۱- استعانت از ارواح زمینی. ۲۱۴
- ۱۸۲- تخیلات و چشم‌پندی. ۲۱۵
- ۱۸۳- اعمال عجیب هندسی. ۲۱۶
- ۱۸۴- استعانت از ادویه. ۲۱۷
- ۱۸۵- تعلیق قلب (دل بسته کردن). ۲۱۷
- ۱۸۶- سخن چینی. ۲۱۷
- ۱۸۷- روایتی درباره سحر. ۲۱۸
- ۱۸۸- سحر مانند طب است. ۲۱۹
- ۱۸۹- خواص حروف. ۲۲۰
- ۱۹۰- ساحر کافر است. ۲۲۱
- ۱۹۱- همه اقسام ساحر کافر نیست. ۲۲۲
- ۱۹۲- در توجیه روایت هاروت و ماروت. ۲۲۳
- ۱۹۳- بعضی از سحرها مؤثر است. ۲۲۵
- ۱۹۴- آیه بالا منافاتی با مؤثر بودن سحر ندارد. ۲۲۶
- ۱۹۵- سحر توهم نیست. ۲۲۷
- ۱۹۶- پیامبر را سحر کرده بودند. ۲۲۷
- ۱۹۷- ارتکاب قتل توسط سحر. ۲۲۸
- ۱۹۸- نتیجه بحث. ۲۳۰
- ۱۹۹- سیزدهم: کاهنی حرام است. ۲۳۱
- ۲۰۰- در معنی کهانت. ۲۳۲

- ۲۳۴..... ۲۰۱- اقوال فقهاء درباره آن
- ۲۳۴..... ۲۰۲- روایت در مورد آن
- ۲۳۴..... ۲۰۳- خبر دادن از غیب اگر به صورت قطعی نباشد جایز است
- ۲۳۵..... ۲۰۴- ارتباط کاهنی با ساحری
- ۲۳۶..... ۲۰۵- از روی علم جعفر خبر دادن ایرادی ندارد
- ۲۳۷..... ۲۰۶- چهاردهم: قیافه‌شناسی حرام است
- ۲۳۸..... ۲۰۷- قیافه‌شناسی در دو مورد حرام است
- ۲۳۸..... ۲۰۸- روایتی در این مورد
- ۲۴۰..... ۲۰۹- این روایت به معنی جایز بودن حکم با قیافه‌شناسی نیست
- ۲۴۱..... ۲۱۰- اقوال فقهاء در حرمت قیافه‌شناسی
- ۲۴۲..... ۲۱۱- یانزدهم: شعبده‌بازی از کارهای حرام است
- ۲۴۳..... ۲۱۲- در معنی شعبده‌بازی
- ۲۴۳..... ۲۱۳- شانزدهم: از جمله کار و کاسبی حرام متجمی است
- ۲۴۴..... ۲۱۴- روایات درباره آن
- ۲۴۵..... ۲۱۵- سؤالات امام از منجم
- ۲۴۶..... ۲۱۶- ادامه روایت
- ۲۴۷..... ۲۱۷- امیرالمؤمنین علیه‌السلام و دهقان منجم
- ۲۴۷..... ۲۱۸- ادامه روایت
- ۲۴۹..... ۲۱۹- روایت دوم آن
- ۲۵۰..... ۲۲۰- ادامه روایت
- ۲۵۱..... ۲۲۱- سؤالات امیرالمؤمنین (ع) از منجم
- ۲۵۳..... ۲۲۲- ما نه شرقی و نه غربی هستیم
- ۲۵۴..... ۲۲۳- روایت سوم
- ۲۵۴..... ۲۲۴- ابتدای علم نجوم
- ۲۵۶..... ۲۲۵- حساب را بعداً منجمین گم کردند
- ۲۵۷..... ۲۲۶- آزر منجم بود و به نمرود خبر داد
- ۲۵۹..... ۲۲۷- یاد گرفتن علم نجوم ایرادی ندارد
- ۲۵۹..... ۲۲۸- همه نجوم را نمی‌توان آموخت
- ۲۶۰..... ۲۲۹- پس از دو بار ردّ شمس محاسبه نجوم اشتباه شد
- ۲۶۱..... ۲۳۰- امام صادق علیه‌السلام و منجم
- ۲۶۲..... ۲۳۱- گفتگوی امام موسی کاظم علیه‌السلام با حسن بن سهل

۲۴۲. گفتگوی امام رضا علیه السلام با منجم. ۲۴۲
۲۴۵. جمع روایات در مورد منجمی. ۲۴۵
۲۴۵. مطالعه نجوم جایز است. ۲۴۵
۲۴۶. منجمین از علمای شیعه. ۲۴۶
۲۴۶. سید مرتضی منکر واقعی بودن نجوم است. ۲۴۶
۲۴۸. مطالعه نجوم حرام نیست. ۲۴۸
۲۴۹. رمل و فال اشکالی ندارد. ۲۴۹
۲۷۰. حرزها (دعاها) و طلسماتی که روایت شده. ۲۷۰
۲۷۱. هفدهم: از کار و کاسبی های حرام قمار است. ۲۷۱
۲۷۲. قمار شرط بندی نباشد حرام نیست. ۲۷۲
۲۷۳. مال حاصل از قمار حرام است. ۲۷۳
۲۷۴. اگر ندانسته مال قمار را خورد آیا بالا بیاورد؟. ۲۷۴
۲۷۵. در مورد شطرنج. ۲۷۵
۲۷۶. حضور در مجلس قمار نیز حرام است. ۲۷۶
۲۷۷. هیجدهم: تقلب (غش) در معاملات حرام است. ۲۷۷
۲۷۸. ولی معامله صحیح است. ۲۷۸
۲۷۹. نوزدهم: از حمله کار و کاسبی های حرام تدلیس ماشطه است. ۲۷۹
۲۸۰. روایات مربوطه. ۲۸۰
۲۸۲. کلاه گیس. ۲۸۲
۲۸۲. همراه داشتن موی دیگری موجب بطلان نماز نیست. ۲۸۲
۲۸۴. زن برای زینت نیازی به اجازه شوهر ندارد. ۲۸۴
۲۸۴. اجرت تدلیس حرام است. ۲۸۴
۲۸۵. بیستم: از کارهای حرام تزئین مرد به زینت زن و بالعکس است. ۲۸۵
۲۸۶. روایات در این مورد. ۲۸۶
۲۸۷. خنثای مشکل چه لباسی بپوشد؟. ۲۸۷

قسم پنجم: از کار و کاسبی های حرام مزد برای واجبات است

۲۵۷. برای واجبات عینی نمی توان مزد گرفت. ۲۵۷
۲۵۸. اما واجبات کفائی. ۲۵۸
۲۵۹. واجب بودن منافاتی با گرفتن مزد ندارد. ۲۵۹
۲۶۰. اجیر کردن در جهاد صحیح است. ۲۶۰

- ۲۶۱- گرفتن اجرت برای واجبات کفائی اشکال است ۲۹۳
 ۲۶۲- نقل قول استاد ۲۹۵
 ۲۶۳- برخی واجبات را باید مجانی انجام داد ۲۹۶
 ۲۶۴- اجیر کردن برای نماز و حج میت صحیح است ۲۹۷
 ۲۶۵- عقیده سید مرتضی ۲۹۸

دو مسأله

- ۲۶۶- مسأله یک: اجرت برای اذان و پیش نمازی حرام است ۳۰۰
 ۲۶۷- مزد برای قضاوت ۳۰۱
 ۲۶۸- نقل اقوال فقهاء ۳۰۲
 ۲۶۹- عوض ممنوع است و از تزاوق عوض نیست ۳۰۳
 ۲۷۰- مقدمات قضا (استماع شهود و غیره) مانند قضاست ۳۰۴
 ۲۷۱- دستمزد برای شهادت دادن حرام است ۳۰۴
 ۲۷۲- مسأله ۲: فروش قرآن ممنوع است ۳۰۷
 ۲۷۳- روایات در این مورد ۳۰۸
 ۲۷۴- خرید و فروش قرآن جایز است ۳۱۰
 ۲۷۵- پاسخ از مخالفین ۳۱۱
 ۲۷۶- روزهای اولیه نوشتن قرآن ۳۱۳
 ۲۷۷- روایت جواز ۳۱۴
 ۲۷۸- فروش کیت حدیث و فقه ۳۱۵
 ۲۷۹- تزئین قرآن مکروه است ۳۱۶

کسب‌های مکروه سه چیز است

- ۲۸۰- اول نتیجه حرام یا مکروه داشته باشد ۳۱۷
 ۲۸۱- روایات مربوطه ۳۱۸
 ۲۸۲- طلاسازی از آن جمله است ۳۱۹
 ۲۸۳- کفن فروشی و گندم فروشی مکروه است ۳۲۲
 ۲۸۴- دوم، به علت پست بودن شغل ۳۲۳
 ۲۸۵- حجامت ۳۲۴
 ۲۸۶- روایات در مورد آن ۳۲۵
 ۲۸۷- مزد حجامت اشکال دارد ۳۲۵

- ۲۸۸- حجامت شغل نباشد ایرادی ندارد..... ۳۲۸
 ۲۸۹- ضراب فحل (جهاندن حیوان نر) از کارهای مکروه است..... ۳۲۹
 ۲۹۰- روایات در این مورد..... ۳۳۰
 ۲۹۱- سوم. کسب‌هایی که مشبهه دارد..... ۳۳۱
 ۲۹۲- خرید و فروش بچه‌ها..... ۳۳۱
 ۲۹۳- خرید و فروش کسانی که از حرام اجتناب ندارند..... ۳۳۲

مسائلی است

- ۲۹۴- مسأله یک: فروش سگ حرام است مگر سگ شکاری..... ۳۳۳
 ۲۹۵- در جواز فروش سگ گله و زراعت و باغ تردید است..... ۳۳۴
 ۲۹۶- اقوال فقهاء..... ۳۳۴
 ۲۹۷- فروش مرغان شکاری بی‌اشکال است..... ۳۳۶
 ۲۹۸- نقل قول شیخ طوسی..... ۳۳۷
 ۲۹۹- نقل قول ابن ادریس و ابن براج..... ۳۳۸
 ۳۰۰- فروش سگان دیگر حرام است..... ۳۳۹
 ۳۰۱- منظور از کلب حایط..... ۳۴۰
 ۳۰۲- فروش توله حیوانات از جمله سگ و سگهای زنده حرام است..... ۳۴۹
 ۳۰۳- دارنده سگ، حق اختصاص دارد..... ۳۵۰
 ۳۰۴- سگهای چهارگانه (شکاری، گله، زراعت، باغ) دیه دارند..... ۳۵۱
 ۳۰۵- مسأله دوم: گرفتن و دادن رشوه حرام است..... ۳۵۳
 ۳۰۶- اگر کسی بر گرفتن حشش ناچار از دادن رشوه باشد ایرادی ندارد..... ۳۵۴
 ۳۰۷- در معنی رشوه..... ۳۵۵
 ۳۰۸- نقل از قاموس و رد آن..... ۳۵۶
 ۳۰۹- آیا رشوه فقط مال است؟ یا چیزهای دیگر هم ممکن است رشوه باشند..... ۳۵۷
 ۳۱۰- آیا رشوه مخصوص حکم است؟..... ۳۵۸
 ۳۱۱- هرگونه هدیه به قاضی رشوه است..... ۳۵۹
 ۳۱۲- مرتشی مالک رشوه نیست آنرا باید پس بدهد..... ۳۶۲
 ۳۱۳- مسأله سوم: وکیل یا وصی داخل در مورد وکالت یا وصایت است یا نه؟..... ۳۶۳
 ۳۱۴- روایات..... ۳۶۵
 ۳۱۵- اختلاف اقوال فقهاء..... ۳۶۶
 ۳۱۶- استدلال در مسأله..... ۳۶۷

- ۳۱۷- قولی است که داخل است ۳۶۹
- ۳۱۸- تفصیل در مسأله ۳۷۴
- ۳۱۹- اگر داخل است به اندازه دیگری داخل است ۳۷۴
- ۳۲۰- مسأله چهارم: قبول سمت دولتی در حکومت ظالم ۳۷۹
- ۳۲۱- اگر بتواند امر به معروف بکند ۳۸۰
- ۳۲۲- اگر نتواند امر به معروف کند حرام است ۳۸۲
- ۳۲۳- امروز فقیه ولایت دارد ۳۸۳
- ۳۲۴- روایات زیادی قبول شغل را منع کرده است ۳۸۴
- ۳۲۵- عقیده بحرالعلوم ۳۸۷
- ۳۲۶- روایات جواز ۳۸۹
- ۳۲۷- جمع میان این دو دسته از روایات ۳۹۲
- ۳۲۸- بهترین جمع ۳۹۶
- ۳۲۹- گاهی قبول شغل مستحب بلکه واجب است ۳۹۷
- ۳۳۰- دلیل مستحب بودن آن ۳۹۸
- ۳۳۱- اگر حکومت ظالم شخص را به قبول شغل اکراه کند ۴۰۱
- ۳۳۲- مسأله پنجم: اکراه در قبول شغل ۴۰۲
- ۳۳۳- تحمل ضرر دیگری لازم نیست ۴۰۳
- ۳۳۴- نقل قول استاد و ایراد آن ۴۰۴
- ۳۳۵- اکراه اعم از تقیه است ۴۱۰
- ۳۳۶- خون استثناءست ۴۱۱
- ۳۳۷- شیعه با غیر شیعه فرق دارد ۴۱۲
- ۳۳۸- در میان افراد مرد و زن پیر و جوان فرقی نیست ۴۱۳
- ۳۳۹- مسأله ششم: جوایز حکومت ۴۱۴
- ۳۴۰- روایات مربوط ۴۱۵
- ۳۴۱- جواز قبول جوایز حکومت از بدیهیات است ۴۱۸
- ۳۴۲- تقاص و حق ماره از مال حکومت ۴۱۹
- ۳۴۳- نقل قول کاشف الغطاء ۴۲۰
- ۳۴۴- مال حرام در اموال حکومت شبهه غیر محصوره است ۴۲۱
- ۳۴۵- جوایز حکومت با جوایز غاصب فرق دارد ۴۲۴
- ۳۴۶- نقل کلام ابن ادریس ۴۲۵
- ۳۴۷- خودداری از قبول جوایز بهتر است ۴۲۷

۳۴۸. روایاتی در مورد قبول ۴۲۸
۳۴۹. اگر بداند جایزه مال حرام است آن را باید به مالکش بدهد ۴۲۹
۳۵۰. اگر مالکش را نشناخت صدقه بدهد یا به حاکم بدهد ۴۲۹
۳۵۱. اگر در دست او تلف شد ضامن است یا ضامن نیست ۴۳۰
۳۵۲. مسأله هفتم: خرید مقاسمه و خراج از سلطان ۴۳۷
۳۵۳. این مسأله اجماعی و بلکه از ضروریات است ۴۳۸
۳۵۴. مجادله شیخ کرکی با شیخ ابراهیم و داوری مجلسی ۴۴۰
۳۵۵. ائمه می دانستند تا ظهور حضرت قائم (عج) سلطان عادل نخواهد بود لذا خرید مقاسمه و خراج را اجازه داده‌اند ۴۴۲
۳۵۶. نقل کلام سید عمید ۴۴۷
۳۵۷. روایات ۴۴۷
۳۵۸. ائمه خمس اموالی که در دست مخالفین است برای شیعیان خود حلال کرده‌اند ۴۵۵
۳۵۹. همه زمین مال ائمه (ع) است ۴۵۷
۳۶۰. معامله با مخالفین هم مانند معامله با سلطان است ۴۶۰
۳۶۱. آیا اجازه مزبور شامل سلاطین شیعه نیز هست ۴۶۱
۳۶۲. منظور از سلطان ۴۶۳
۳۶۳. آیا جواز مخصوص مستحقین زکات است؟ ۴۶۶
۳۶۴. حقوق دولتی را باید داد ۴۷۰
۳۶۵. دزدیدن از حکومت جایز نیست ۴۷۰
۳۶۶. اگر سلطان نبود خراج را باید به حاکم شرع داد ۴۷۱
۳۶۷. در زمان غیبت آیا فقیه می تواند زکات را جمع کند ۴۷۴
۳۶۸. روایتی در این مورد ۴۷۵
۳۶۹. توافق رعیت و سلطان در مقدار خراج و مقاسمه لازم نیست ۴۸۱
۳۷۰. اگر حکومت از انفال خراج بگیرد ۴۸۴
۳۷۱. مصارف خراج ۴۸۵
۳۷۲. حیواناتی را که بابت زکات می گیرند می توان خرید ۴۸۶
۳۷۳. دادن زکات به حکومت ظالم حساب می شود ۴۸۸
۳۷۴. روایت درباره آن ۴۸۹
۳۷۵. زکات حساب نمی شود ۴۹۰

فهرست‌های عمومی

۴۹۴	.....	۳۷۶. اسامی مقدس
۴۹۵	.....	۳۷۷. آیات کریمه
۴۹۸	.....	۳۷۸. احادیث وارده
۵۰۹	.....	۳۷۹. اعلام
۵۱۷	.....	۳۸۰. شرح مختصری بر اعلام
۵۷۵	.....	۳۸۱. منابع
۵۸۱	.....	۳۸۲. شرح منابع
۶۱۱	.....	۳۸۳. مواد قانونی
۶۱۳	.....	۳۸۴. منابعی که استفاده شده است
۶۱۶	.....	۳۸۵. پایان